

Politik

Venstres chefideolog: Folkepensionen bør afskaffes

Ideologi. Folkepensionen bør erstattes af en privat obligatorisk opsparing, og velhavende ældre skal selv betale for hjemmehjælpen - Forslagene stammer fra en få år gammel debatbog af Lars Løkke Rasmussen - I dag er flere af bogens visioner på ældreområdet officiel Venstre-politik og på regeringens dagsorden

Danmark kan lære af Chile og bør afskaffe folkepensionen. I stedet skal danskerne opbygge deres egne private og obligatoriske folkepensioner. Hver enkelt lønmodtager skal lægge en del af sin løn til side i en særlig investeringsforening og derved spare op til sin egen alderdom. Det konkrete og særdeles kontroversielle forslag kommer fra den nuværende indenrigs- og sundhedsminister Lars Løkke Rasmussen og stammer fra hans få år gamle, men indtil nu oversete ældrepolitiske debatbog "Hvis jeg bli'r gammel".

Budskabet i den stærkt ideologiske Venstre-politikers bog går dermed stik imod regeringens nuværende politik, hvor finansminister Thor Pedersen så sent som i sidste uge udsendte en pressemeddelelse med overskriften "Folkepensionen skal bevares". Han forsøgte dermed at lægge et hurtigt låg på den oplussede debat om folkepensionens afskaffelse, som så ofte før blev startet af de politiske ungdomsformænd.

Men en ting er realpolitik. En anden ting er ideologi, demografi og økonomi. Og forslaget om et nyt, tvunget pensionssystem er imidlertid blot et ud af 10 konkrete forslag i Lars Løkke Rasmussens "glemte" debatbog fra 1997 - året før han blev næstformand i Venstre. Siden er han blevet en af partiets absolutte chefideologer. Se også tekstboks. Flere af hans forslag i bogen står i dag højt på den nuværende regerings politiske dagsorden. Derfor er bogen et oplagt pejlemærke for nye initiativer fra regeringen i de kommende år.

Ifølge Lars Løkke Rasmussen skal der også indføres indtægtsgraderet brugerbetaling for den praktiske hjemmehjælp. Mimrekort skal afskaffes sammen med efterlønnen og ældrerådene. Og nye incitamenter skal få folk til at blive længere tid på arbejdsmarkedet.

Bogen er ifølge Lars Løkke Rasmussen "en opsang

til den dominerende generation af politikere, der vender blikket passivt bort, mens lunten på den demografiske forsørgerbombe under velfærdssamfundet brænder ned i et hastigt og foruroligende tempo."

Motivet for at skrive bogen er den kraftige stigning i antallet af ældre de kommende år og de galopperende offentlige milliardudgifter til folkepension, sygehuse og ældrepleje. Et samfundsmæssigt problem og en politisk udfordring, som ikke er blevet mindre, siden Lars Løkke Rasmussen skrev sin bog tilbage i 1997. Tværtimod. Han konkluderer da også i sin bog, at hvis ikke politikerne griber ind nu, vil bunden blive slået ud af de offentlige kasser og pensionen udhulet. Derfor appellerer han kraftigt til en reform af folkepensionen.

”Jeg har svært ved at se det fornuftige i, at den praktiske hjemmehjælp partout skal være gratis - også for de velbeslåede pensionister, der i fremtiden bliver flere og flere af.

Lars Løkke Rasmussen, indenrigsminister (V)

“Nutidens unge - eller fremtidens gamle - er hverken naive eller dumme. De kan godt regne ud, at fremtiden byder på store problemer for det nuværende pensionssystem. De ved, at de nok selv vil kræve en del mere end deres bedsteforældre, når de bliver gamle. De ved også godt, at vi bliver færre om at betale gildet i fremtiden. Samtidig kan de se det uholdbare i, at den reelle pensionsalder falder og falder. Det korte af det lange er derfor, at folkepensionen er i fare. Den bør erstattes med et individuelt pensionssystem, hvor vore dages erhvervsaktive sparer op til deres egen fremtidi-

Lars Løkkes 10 bud på ældreområdet

- Alle aldersbestemte særregler skal afskaffes. Ældre mennesker skal vurderes på deres personlige evner og helbred - ikke på deres fødselsattest. Et udvalg skal kulegrave hele området og luge ud i reglerne.
- Folkepensionen bør afskaffes og erstattes af en obligatorisk, individualiseret opsparing. Pensionssystemet skal indrettes, så det er langt mindre følsomt over for forskydninger mellem generationerne.
- Tilbagetrækningsalderen skal hæves. Ikke ved at hæve folkepensionsalderen. Men ved at skabe incitamenter for den enkelte til at blive længst mulig tid på arbejdsmarkedet.
- Muligheden for - med offentlig forsørgelse - at trække sig helt eller delvist ud af arbejdsmarkedet før pensionsalderen skal forbeholdes de mennesker, der for eksempel på grund af sygdom og nedslidt helbred ikke kan påtage sig arbejde på normale vilkår.
- Efterlønnen skal afskaffes hurtigst muligt. Indtil det sker, skal efterlønsordningen justeres, så det bliver attraktivt at gå på efterløn senest muligt.
- Alle formelle og reelle barrierer for fleksibel tilbagetrækning fra arbejdslivet skal fjernes.
- Den offentlige ældreservice skal drives langt mere effektivt. Alle barrierer for konkurrence og privat opgaveløsning på ældreområdet skal fjernes.
- Kommunerne skal forpligtes til at udskille den udførende del af ældreservicen i selvstændige enheder, så omkostningerne bliver gjort mere tydelige.
- Ældre, der er visiteret til praktisk hjemmehjælp, omsorg og pleje, skal have retskrav på selv at kunne vælge hvem, der ska udføre hjælpen. Offentlig eller privat. Pengene skal følge den visiterede borger.
- Der skal indføres indkomstgradueret brugerbetaling på den praktiske hjemmehjælp. Mimrekortet skal afskaffes. Den fuldt ud offentligt finansierede ældreomsorg skal målrettes mod de svageste.

ge folkepension,” skriver Lars Løkke Rasmussen i sin over 150 sider lange bog.

Når Lars Løkke Rasmussen i dag bliver konfronteret med sine forslag fra dengang, lyder der imidlertid helt andre toner: “Det er en debatbog, som er skrevet i 1997, hvor jeg kunne se nogle problemer. Så har jeg givet nogle bud, som er reelant dramatiske på, hvordan man kan håndtere dem. Den problematik, jeg rejser i bogen, om at gøre folkepensionen mere uafhængig af generationssammensætningen er selvfølgelig fortsat relevant. Der er brug for at unge tager et større medansvar for at finansiere deres egen alderdom. Men det er Venstre og regeringens klippefaste politik, at vi står vagt om folkepensionens grundbeløb. Alt andet ville jo også skabe støj,” siger han.

- Men det er jo ikke ligefrem det, du taler om i din bog. Der foreslår du en afskaffelse af folkepensionen?

“Jo, jo, men nu er det som sagt også en debatbog. Jeg står ved den overordnede analyse om, at der skal skabes en tættere individuel forpligtelse i sit aktive liv til selv at spare op til sin pensionisttilværelse, så man i mindre omfang belaster de arbejdsduelige skatteydere.”

Ministeren understreger, at denne udvikling allerede er i fuld gang. I begyndelsen af 90'erne var pensionsbidraget under 1 pct. aflønnen, nu er det oppe på knap 10 pct., fordi en stadig større gruppe via deres tilknytning til arbejdsmarkedet tager ansvar for deres egen pension i alderdommen.

Regeringen har taget hul på flere af forslagene

Nu var Lars Løkke Rasmussen bestemt ikke en politisk novice, da han skrev bogen “Hvis jeg bli'r gammel.” Han var medlem af Folketinget, tidligere landsformand for VU og medlem af Venstres hovedbestyrelse. Desuden havde han siddet i Græsted-Gilleje kommunalbestyrelse siden 1986 - heraf de sidste tre som 1. viceborgmester. Han var en af hovedarkitekterne bag den omfattende udlicitering af ældreomsorgen i den nordsjællandske kommune i midten af 1990'erne og blev derfor udpeget som den store skurk af mange vrede og frygtsomme borgere.

Men Lars Løkke Rasmussen stod fast. I dag er Danmarks hidtil største udlicitering af ældreomsorgen sat på skinner, og langt de fleste borgere er tilfredse med ordningen. Han bruger da også en stor del af sin bog til at redegøre for den omfattende udliciteringsproces i Græsted-Gilleje i sit forsvar for at give ældre langt større frihedsgrader. Løkke Rasmussen konkluderer, at en ny lovgivning bør indeholde fire elementer:

- **Et retskrav** på frit valg, så den enkelte frit kan vælge mellem en kommunal og privat hjemmehjælper.
- **En ophævelse** af forbuddet mod privatansatte sygeplejersker i ældreomsorgen.
- **En særlig regel** skal sikre, at der ikke stilles strengere krav til godkendelse af private opgaveløsere end til kommunen.
- **En forpligtelse** til at udskille den udførende del af den kommunale ældreomsorg i en eller flere selvstændige enheder og på denne måde gøre omkostningerne mere tydelige.

Den nye regering har allerede taget hul på disse emner og gjort flere af dem til sine absolutte mærkesager. Retten til frit at vælge mellem privat og offentlig hjemmehjælp var et af Venstres slagnumre under valgkampen i november.

Væk med folkepensionen

Mens både opposition og medier har kastet sig over statsminister Anders Fogh Rasmussens fortid som forfatter med hans ni år gamle og meget omtalte bog "Fra socialstat til minimalstat", har ingen fokuseret på Lars Løkke Rasmussens visioner. I modsætning til sin partiformand går Løkke Rasmussen ellers mere i dybden på velfærdssamfundets absolutte kerneområder med dybt kontroversielle forslag om et af den nu overståede valgkampes hotteste temaer - ældrepolitikken.

"Generationskampen lurer lige om hjørnet, hvis ikke dagens politikere får taget alvorligt hul på en række ældrepolitiske tiltag, der har sigte og en rækkevidde ud over næste folketingskamp," forudser Lars Løkke Rasmussen i bogen.

Bogens budskab er, at velfærdsstaten har spillet falit. Civilsamfundet og markedskræfterne vil tage over. Lars Løkke Rasmussen mener, at kommende generationer af ældre vil forlange langt større frihed til selv at vælge og bestemme den hjælp, de vil have. Specielt når 68-generationen rammer pensionsalderen, vil der blive vendt og og ned på tingene. For de vil ikke acceptere mimrekort og masseproduceret mad fra de kommunale storkøkkener.

Et af bogens mest markante kapitler har overskriften: "Folkepensionen er ikke kommet for at blive". Et budskab som den nuværende regering - med Lars Løkke Rasmussen som en af de absolutte frontfigurer - nu går stik imod. Dermed er Lars Løkke Rasmussen i lighed med Anders Fogh Rasmussen på kraftigt tilbage og fra sine tidligere holdninger.

"I år 2030 fylder jeg 66 år og har folkepensionen lige om hjørnet - eller har jeg? Svaret afhænger i høj grad af, hvor lang tid der kommer til at gå, før Folketinget begynder at forholde sig alvorligt til de udfordringer, den demografiske udvikling i det danske samfund rejser," skriver han i bogen.

Hvis danskerne skal have tid til at omstille sig til de markante nye vilkår, er behovet for en reform presserende, mener Lars Løkke Rasmussen. Han foreslår konkret et helt nyt pensionssystem, hvor danskerne selv sparer op til deres pension i løbet af deres karriere på arbejdsmarkedet. En del af danskernes løn - for eksempel 10 pct. - skal afsættes som et obligatorisk bi-

drag til en sådan privat pensionsopsparing. Han erkender, at forslaget betyder en form for tvang, men understreger, at pensionsreformen skal bygge på en række fundamentale principper:

- Opsparingen skal tage udgangspunkt i folks løn og være privat ejendom, så man løbende kan følge sin opsparing og se pengene yngle.
- En privat opsparing kan placeres individuelt, så danskerne har mulighed for at investere deres pensionsmidler efter egen smag, og opsparingen af pensionsmidler skal være skattefri.
- Tilbagetrækningsalderen skal være valgfri, og danskerne skal lokkes til at blive længst muligt på arbejdsmarkedet.

Lars Løkke Rasmussen forestiller sig, at alle under for eksempel 35 år bliver overført til det nye opsparingsystem. Mens folk over 35 år får tilbud om at komme med. De vil så have færre år til at spare op. Men det kan man kompensere for, hvis staten indskyder obligationer på den enkeltes konto. De skal svare til det beløb, den enkelte kunne have præsteret, hvis han havde sparet op fra sine første år på arbejdsmarkedet.

” Generationskampen lurer lige om hjørnet, hvis ikke dagens politikere får taget alvorligt hul på en række ældrepolitiske tiltag, der har sigte og en rækkevidde ud over næste folketingskamp.

Lars Løkke Rasmussen, indenrigsminister (V)

Danmark kan lære af Chile

Lars Løkke Rasmusen henviser selv i sin bog til prognoser, der viser de kolossale udfordringer, som Danmark står over for, når de store årgange fra efterkrigstiden om få år nærmer sig pensionsalderen. Det betyder markant højere udgifter til ældreplejen på et tidspunkt, hvor der samtidig er færre til at forsørge denne gruppe.

Gennem de senere år er der lavet talrige forudsigelser for denne udvikling. De viser alle sammen stort set det samme mønster. OECDs nyeste prognose anslår, at de aldersbetingede udgifter vil være 40 milliarder kr. højere hvert år allerede fra 2035. De økonomiske vismænd har forudsagt, at det vil betyde en skattefor-

højelse på op imod 8 pct. til hver enkelt dansker. Et problem, som Løkke Rasmussen anklager den tidligere Nyrup-regering for at vende det blinde øje til.

“Den demografiske forsørgerbombe sprænger engang i begyndelsen af det nye årtusinde, hvor befolkningspyramiden vælter. Langt ind i Socialdemokratiets rækker er der forsigtige fortalere for behovet for egentlige reformer af den danske velfærdsmodel, der også kan sikre min og mine egne børns generation en rimelig velfærd og velstand, når jeg bliver gammel, og de bliver voksne. Desværre har regeringens ledende ministre ikke lagt øre til hverken tikkene eller den nye generation af socialdemokrater. Her vil man end ikke acceptere, at der skulle være et problem,” skriver Lars Løkke Rasmussen og retter især sit angreb mod Poul Nyrup Rasmussen og forhenværende finansminister Mogens Lykketoft (S).

Lars Løkke Rasmussen understreger, at hans forslag om en tvungen privat opsparing ikke er rent tankespind, da flere lande har lignende ordninger. Han skeler blandt andet til Sverige, som for nogle år siden gennemførte en tilsvarende reform. Under Chiles tidligere diktator Augusto Pinochet blev der også indført en pensionsordning, hvor borgerne selv skulle spare op. Chileenerne skal for eksempel indbetale 10 pct. af deres løn til en særlig pensionsopsparing. Pengene investeres i én ud af mange konkurrerende investeringsforeninger, der køber og sælger værdipapirer. Regeringen fører tilsyn med disse fonde og sikrer, at de ikke går fallit. Mindst halvdelen af pengene skal investeres i “sikre” papirer som obligationer, og højst 7 pct. må investeres i en enkelt virksomhed.

“Det chilenske system er blevet rost gentagne gange af Verdensbanken og The Economist. Efter 15 års eksistens har det nye pensionssystem vist sig i stand til at udbetale pensioner, der er 40-50 pct. højere end de pensioner, der blev udbetalt under det gamle statslige system. I samme årrække er den chilenske økonomi vokset betydeligt med over 5 pct. om året. Et dansk system kunne opbygges på nogenlunde samme måde som det svenske og det chilenske,” konkluderer Lars Løkke Rasmussen.

Brugerbetaling for hjemmehjælp

Da Anders Fogh Rasmussen skrev sin bog om minimalstaten tilbage i 1993, argumenterede han også for en afskaffelse af folkepensionen. Men da han sammen med Nyrup kom i bekneb for ja-stemmer i forbindelse med euro-afstemningen for to år siden, garanterede de begge for folkepensionens fremtid frem til år 2010. Et

mantra, som de to partiformænd stod skulder ved skulder om under valgkampen sidste år.

Nyrup-regeringen fik også en forsmag på konsekvenserne af en pensionsomlægning. Da den kom til magten i 1993 og gennemførte en skattereform, flyttede den en del af folkepensionen fra det særlige grundbeløb, som udbetales til alle, og over til det særlige pensionstillæg, som kun betales til de pensionister med færrest penge på bankbogen. Resultatet blev et kraftigt ramaskrig. Siden har både Venstre og de Konservative høstet talrige stemmer fra ældre ved at argumentere for “en genopretning af folkepensionen.”

Men forslaget om en tvungen privat pensionsopsparing er langt fra den eneste politiske bombe, som Lars Løkke Rasmussen agiterer varmt og inderligt for i sin debatbog. Han gør sig også til talsmand for at afskaffe den gratis praktiske hjemmehjælp til folk med penge på kistebunden. Endnu et emne, som går stik imod den nuværende regerings holdning.

“Jeg har svært ved at se det fornuftige i, at den praktiske hjemmehjælp partout skal være gratis - også for de velbeslæede pensionister, der i fremtiden bliver flere og flere af. I realiteten bliver det de svageste ældre - såvel fysisk som økonomisk - der kommer til at betale prisen i form af både kvalitativ og kvantitativ ringe hjemmehjælp. Der bliver ikke meget tandsmør tilbage, når det skal smøres ud over det hele i et tyndt lagt. For at koncentrere samfundets indsats over for dem, der virkelig har behov for hjælp, bør vi derfor indføre

MM Alderen sætter grænser

Eksempler på aldersgrænser i det danske samfund

Job/embede	Aldersgrænse
Kongresvalgte tillidsfolk i HK.	Kan ikke vælges efter det fyldte 60. år.
Repræsentantskabs- og bestyrelsesposter i f.eks. Den Danske Bank, Unibank og Nykredit.	Skal udtræde ved det fyldte 70. år.
Vurderingsformænd.	Må højst være 66 år ved udnævnelsen.
Tjenestemænd.	Skal fratræde ved det fyldte 70. år.
Ansatte i LO.	Pensioneres efter det 65. år.
Ansatte sekretærer og konsulenter i Dansk Metal.	Pensioneres, når de fylder 65 år.
Politifolk	Pensioneres, når de fylder 63 år.

Figur 1: Der er store forskelle på, hvornår alderen sætter grænser for folks arbejdsliv.

Kilde: "Hvis jeg bli'r gammel" - En ældrepolitisk debatbog af Lars Løkke Rasmussen - oktober 1997.

betaling for varig hjemmehjælp,” lyder hans argumentation for at indføre brugerbetaling.

Da Nyrup-regeringen forsøgte at samle flertal for et lignende forslag i 1999 efter aftale med Kommunernes Landsforening, blev det skudt i sænk af blandt andre Venstre. Derfor måtte den daværende socialminister Karen Jespersen (S) trække sit forslag tilbage og dermed vinke farvel til en besparelse på 100 millioner kr.

Lars Løkke Rasmussen argumenterer også for at få afskaffet det næsten hellige mimrekort til pensionisterne, som giver ældre mulighed for at køre billigere i tog og bus. Dermed er han på linje med mange af landets borgmestre, som gerne vil have indført brugerbetaling for hjemmehjælpen og stop for mimrekort til alle pensionister. Se også Ugebrevet nr. 25, 2001.

“Sådanne rabatordninger virker måske umiddelbart sympatiske, men egentlig dækker de jo over, at andre vil bestemme over de ældres forbrug: Bruger du den kollektive trafik, vil vi gerne belønne dig med ekstraordinært tilskud. Kører du i egen bil - eller vil du hellere bruge dine penge på noget helt andet såsom bøger, haveredskaber eller en kroferie - skal du ikke have del i kagen. Politikerne, der er så kloge på dine vegne, skal nok skære kagen ud for dig,” ironiserer Lars Løkke Rasmussen.

Han mener også, at der er alt for mange regler og barrierer, som forhindrer ældre i at blive længere tid på arbejdsmarkedet. Han kan ikke se det fornuftige i, at folk skal forlade deres job, når de når en bestemt alder. Se figur 1. Løkke Rasmussen kalder disse regler for “aldersracistiske barrierer”, der bremser en glidende overgang fra et aktivt arbejdsliv til et liv som pensionist.

“Jeg skal ikke gøre mig klog på alle de regelbestemte barrierer, men til gengæld gøre mig til talsmand for

nedsættelsen af en tværministeriel arbejdsgruppe eller udvalg, der afluser hele området. Målet må være, at mennesker bedømmes på deres eget værd, egne ressourcer, konkrete helbredstilstand mv. Ikke på en automatisk fastsat aldersgrænse. Alle lovbestemte aldersgrænser bør derfor afskaffes ved lov og erstattes af individuelle skøn. Samtidig må fagforeninger, banker og organisationer opfordres til at gøre det samme,” foreslår Lars Løkke Rasmussen.

Hader at blive konfronteret med bogen

Da Lars Løkke Rasmussen skrev sin bog i 1997, var han forberedt på, at den kunne give politisk klø på et senere tidspunkt. Så allerede i sin indledning skriver han: “Jeg er ikke spåmand og vil sikkert om nogle år hade at blive konfronteret med de dele af bogen, hvor eftertiden vil vise, at jeg skød forbi - og jeg har langtfra patent på de virkemidler, jeg foreslår taget i brug for at “afmontere” fremtidens forsørgerbyrde.”

Han opfordrer dog andre unge til at tage handsken op og efterlyser en fordomsfri debat om fremtidens ældrepolitik. Den opfordring blev atter taget op i sidste uge af formændene for de tre store politiske ungdomsorganisationer i Socialdemokratiet, Venstre og de Konservative. Svaret fra regeringen lod ikke vente længe på sig. Finansminister Thor Pedersen lagde hurtigt debatten død igen med denne salut: “Ungdomsorganisationerne melder ud på et meget tyndt grundlag, og man kan let mistænke dem for blot at ville skærpe profilen over for deres egne unge medlemmer.”

Torben K. Andersen | ta@mm.dk

Reference

- “Hvis jeg bli'r gammel” - En ældrepolitisk debatbog af Lars Løkke Rasmussen, oktober 1997.

Mandagmorgen

Adm. direktør og ansvarshavende chefredaktør: Erik Rasmussen.

Ugebrevet: Mette Schmidt, redaktionschef, Kalle Jørgensen, redaktionssekretær. **I redaktionen:** Poul Albret, Ghita Borring, Samuel Rachlin, Jacob Rosenkrands, Ole Vigant Ryborg (Bruxelles), Frans Rønnov, Jasper Steen Winkel. **Monitor:** Søren Schultz Jørgensen, redaktør, Poul Anders Pedersen, analytiker. **Grafik:** Kristoffer Boesen, Jan Nakamura, Jacob Simonsen. **Research:** Henrik Larsen, Jan Persson-Tryggedsson. **Korrektur:** Christian Michaelsen.

Strategisk Forum: Tine Lange, centerchef, Rasmus Arentsen, Johann Christensen, Morten Fisker, Bent Gringer, Eva Høeg, Lars Jannick Johansen, Anette Højgaard Jønson, Vibe Klarup Voetmann, Thomas Ringholm.

Innovation & Intelligence: Steen Svendsen, forskningschef, Thomas Jørgen Boesen, Tina Ronæs Dreyer, Anders Hagen Hansen, Anders Hede, Dorte Egelund Jensen, Heidi Kornholt, Heidi M. Rasmussen, Mathilde Bülow Tonsgaard.

Salg og markedsføring: Susanne Handberg, Ulf Sejersten, Magdi Sourial. **Announce:** Therese Bech, Sidsel Bogh.

IT: Jesper Boesen, IT-chef, Thomas Bering, Helge Hundahl, Mette Qvist Sørensen.

Økonomi: Eva Elsborg, økonomichef, Glenn Kjærstad, Jørgen Dalsgaard Olsen.

Administration: Inge-Lise Bjerg Andreassen, Dorte Rask Jespersen, Lisbeth Ann Johnson, Sanja Lukic, Merete Midtgaard.

Tryk: Ekspresen.

Ugebrevet udgives af Huset Mandag Morgen A/S og udkommer hver mandag. Citater kun tilladt med tydelig kildeangivelse. ISSN 0905-4332. **Kopiering er kun tilladt ifølge gældende COPY-DAN-aftaler.**

Etiske regler: Mandag Morgens udgivelser bygger på et etisk regelsæt, der kan læses på www.mm.dk.

Abonnement: Halvår 3.400 ekskl. moms. Helår kr. 6.300 ekskl. moms.